

Forskerne fandt i alt 48 vandmænd med børsteorm – og der var en eller to orm i de enkelte vandmænd, som det ses her. Foto: Hannah Yeo/SD

VANDMÆND JAGER BØRSTEORM

På varme sommernætter, når fuldmånen lyser, stiger børsteorm op fra havbunden for at gyde. Færden kan være farefuld, for i vandet venter sultne fisk. Men også sultne vandmænd har biologer nu påvist for første gang.

Forfatter
Af Birgitte Svennevig, journalist, Det Naturvidenskabelige Fakultet, SDU og SDU Climate Cluster. birs@sdu.dk

De fleste arter af børsteorm tilbringer deres liv i gange under havbunden. Men to arter – med de latinske navne *Alitta succinea* og *Platynereis dumerilii* – opfører sig anderledes: Når sommernætterne bliver varme, og månen bliver fuld, forlader de voksne individer deres gange og stiger op gennem vandet for at gyde. Når det står på, kan man se dem i tusindvis svømme rundt blandt hinanden.

Formålet med disse sværme er altså at sprede æg og sæd, og for

at komme af med deres værdifulde last, sprækker ormene simpelthen, hvorefter de dør. Ormene er en lækkerbissen for mange rovdyr i nærheden og bliver hapsed af ørreder og andre rovfisk. Nu viser ny forskning af biologer fra Syddansk Universitet og Københavns Universitet, at visse vandmænd også fanger og æder de sværmende orm.

»Vi vidste godt, at vandmænd æder nærmest alt, hvad de finder på deres vej, men det er første gang, at denne adfærd bliver dokumenteret,« siger en af forskerne bag

opdagelsen, biolog og postdoc Hannah Yeo fra SDUs Marinbiologiske Forskningscenter i Kerteminde.

Fordøjet på et par timer

I løbet af et år har forskerholdet registreret 56 tilfælde, hvor en vandmand har haft mindst en børsteorm i sig. Fundene er gjort i vandmænd fra to arter: den almindelige vandmand *Aurelia aurita* og den invasive ribbegople, også kaldet dræbergoppe, *Mnemiopsis leidyi*.

Alle fund er gjort i Kerteminde Fjord og det nærliggende Kertinge Nor.

Ormene blev fundet i 45 af de 166 indsamlede eksemplarer af den almindelige vandmand og i tre af 71 eksemplarer af dræbergopler. Tallet kunne godt have været højere, mener forskerne.

» Det tager ikke mere end et par timer for vandmændene at fordøje de her orm, så der har sandsynligvis været flere tilfælde end dem, vi har set,« siger medforfatter til studiet, professor Erik Kristensen fra Biologisk Institut på SDU.

At de orm, som blev fundet i vandmændene, rent faktisk fungerede som næring og ikke bare blev indtaget ved et uheld, påviste forskerne ved hjælp af isotopanalyser af vandmændenes væv. Disse analyser viste, at næring fra ormene bliver optaget af vandmændene, og at ormene ikke blot passerer igennem.

Jager om natten

Børsteorm er i det store billede næppe en stor næringskilde for vandmændene, men de udgør et koncentreret boom af næring i en kort periode om sommeren, som bidrager til, at vandmændene kan klare sig godt.

For den invasive dræbergoples vedkommende kan det dog godt være bekymrende, mener forskerne – netop fordi dens invasive natur gør enhver nyopdaget fødesøgningsadfærd til en potentiel økologisk bekymring.

»Vi mistænker, at de fangede og fortærede flere orm end dem, vi fandt. De jager nemlig også om natten, som jo er det tidspunkt, hvor ormene sværmer. Når vi så kom med vores net i dagtimerne, var de børsteorm så for længst fordøjet og dermed ikke nogen, vi kunne se,« siger medforfatter Jamileh Javidpour, der er lektor på Biologisk Institut.

»Dræbergopler er invasive og uønskede i den danske natur, fordi de kan fortrænge hjemmehørende arter. De er opportunistiske, og her har vi endnu en fødekilde, som de er i stand til at udnytte,« siger hun.

At vandmænd æder børsteorm viser, at vandmænd kan udnytte en energikilde fra havbunden, som hidtil har været overset, viser forskningen. Foto: Hannah Yeo/SD

Børsteormen *Alitta succinea* er en af de to arter fundet i vandmænd.

Foto: Hans Hillewaert/via Wikimedia Commons/CC BY-SA 4.0

Hidtil overset udveksling af energi

Forskernes opdagelse kaster ikke kun lys over vandmændenes jagtevnener, men afdækker også en hidtil overset udveksling af energi mellem havbund og vandsøjle. Normalt betragter man udvekslingen som primært envejs; at der falder organisk materiale ned til bunddyrene – for eksempel i form af døde børsteorm efter gydning.

»Men her ser vi energi bevæge sig opad; bunddyr, der selv bevæger sig op og bliver jagtet i vandsøjlen. Der

er flere slags rovdyr, der udnytter børsteormenes sværmen, men vi har ikke set vandmænd eller dræbergopler gøre det før. Det betyder, at vandmænd og gopler kan udnytte en energikilde fra havbunden, som stort set har været overset,« siger Jamileh Javidpour og konkluderer:

»Det skal vi tage højde for, når vi skal lave modeller for de kystnære økosystemers modstandsdygtighed. Selv om det kun forekommer sporadisk, har det betydning for, hvordan både hjemmehørende og invasive vandmænd og gopler klarer sig.« ■

Videre læsning: Resultaterne er publiceret i tidsskriftet *Hydrobiologia*. doi.org/10.1007/s10750-026-06174-3